

PROFILAKTIKA INSPEKTORINING IJTIMOYIY JIHATDAN XAVFLI AHVOLDA BO'LGAN VOYAGA YETMAGANLAR BILAN ISHLASH FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH

X.M.Qilichev

Ilmiy rahbar: Fuqaroviy-huquqiy fanlar kafedrası boshlig'i

Podpolkovnik

Zaripov Otabek Doniyor o'g'li

325-guruh kursanti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20640909>

Annotatsiya

Mazkur maqolada profilaktika inspektorining ijtimoiy jihatdan xavfli ahvolda bo'lgan voyaga yetmaganlar bilan ishlash faoliyati, ushbu yo'nalishdagi mavjud muammolar hamda ularni bartaraf etishning zamonaviy mexanizmlari tahlil qilinadi. Shuningdek, voyaga yetmaganlar o'rtasida huquqbuzarliklarning oldini olish, ularning huquq va manfaatlarini himoya qilish, oila, mahalla va ta'lim muassasalari bilan hamkorlikni kuchaytirish masalalari yoritilgan. Xorijiy davlatlar tajribasi asosida profilaktika faoliyatini takomillashtirishga oid ilmiy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: profilaktika inspektori, voyaga yetmaganlar, ijtimoiy xavfli ahvol, huquqbuzarliklar profilaktikasi, mahalla, oila, ta'lim muassasalari, xalqaro tajriba.

Kirish

Bugungi kunda voyaga yetmaganlar o'rtasida huquqbuzarliklar, nazoratsizlik, giyohvandlik, internet orqali salbiy ta'sirlarga berilish kabi holatlar dunyoning ko'plab davlatlarida dolzarb muammolardan biri hisoblanadi. Ushbu muammolarning oldini olishda profilaktika inspektorlarining roli alohida ahamiyatga ega. Ayniqsa, ijtimoiy jihatdan xavfli ahvolda bo'lgan voyaga yetmaganlarni aniqlash, ularni ijtimoiy moslashtirish va qayta tarbiyalash bo'yicha tizimli faoliyat yuritish bugungi kun talabidir.

O'zbekiston Respublikasida ham voyaga yetmaganlarning huquqlarini himoya qilish, ularni sog'lom va barkamol etib tarbiyalash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Shu sababli profilaktika inspektorlarining mazkur yo'nalishdagi faoliyatini takomillashtirish muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Asosiy qism

Ijtimoiy jihatdan xavfli ahvolda bo'lgan voyaga yetmaganlar bilan ishlashning mazmuni

Ijtimoiy jihatdan xavfli ahvolda bo'lgan voyaga yetmaganlar deganda ota-ona nazoratisiz qolgan, tarbiyasi e'tibordan chetda qolgan, huquqbuzarlik sodir etishga moyil yoki turli salbiy ijtimoiy omillar ta'sirida yashayotgan bolalar tushuniladi. Profilaktika inspektori bunday voyaga yetmaganlarni aniqlash, hisobga olish va ular bilan individual ishlash choralari amalga oshiradi.

Profilaktika inspektorining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

xavf guruhiga kiruvchi voyaga yetmaganlarni aniqlash; oilaviy muhitni o'rganish

maktab va mahalla bilan hamkorlik qilish;

psixologik va huquqiy maslahatlar tashkil etish;

huquqbuzarliklarning yakka tartibdagi profilaktikasini olib borish;

voyaga yetmaganlarni foydali mashg'ulotlarga jalb etish.

Xalqaro tajriba

AQSH tajribasi

AQSHda "Community Policing" tizimi asosida profilaktika faoliyati olib boriladi. Politsiya xodimlari maktablar, jamoat tashkilotlari va ota-onalar bilan hamkorlikda ishlaydi. Voyaga yetmaganlar bilan ishlashda jazolashdan ko'ra ularni ijtimoiy moslashtirish va qayta tarbiyalashga ustuvor ahamiyat beriladi.

Germaniya tajribasi

Germaniyada voyaga yetmaganlar bilan ishlashda ijtimoiy pedagoglar, psixologlar va politsiya hamkorligi yo'lga qo'yilgan. Har bir xavf guruhidagi bola bo'yicha individual reja ishlab chiqiladi va uning ijrosi muntazam nazorat qilinadi.

UNICEF va BMT tajribasi

UNICEF tomonidan bolalarni himoya qilish tizimida profilaktika, oilani qo'llab-quvvatlash, psixologik yordam, ta'lim va ijtimoiy xizmatlar integratsiyasiga alohida e'tibor qaratiladi. Bolalarni jinoiy javobgarlikka tortishdan oldin ijtimoiy moslashtirish va restorativ adliya mexanizmlaridan foydalanish tavsiya etiladi.

Faoliyatni takomillashtirish bo'yicha takliflar

1. Profilaktika inspektorlari uchun voyaga yetmaganlar psixologiyasi bo'yicha maxsus malaka oshirish kurslarini joriy etish.
2. "Xavf guruhidagi voyaga yetmaganlar" elektron ma'lumotlar bazasini yaratish.
3. Mahalla, maktab va ichki ishlar organlari o'rtasida yagona elektron hamkorlik platformasini yo'lga qo'yish.
4. Har bir voyaga yetmagan bo'yicha individual profilaktika dasturini ishlab chiqish.
5. Sport, madaniyat va kasb-hunar to'garaklariga jalb qilish tizimini kengaytirish.
6. Ota-onalar uchun majburiy huquqiy va pedagogik treninglar tashkil etish.
7. Sun'iy intellekt asosida xavf omillarini aniqlash tizimlarini joriy etish.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy jihatdan xavfli ahvolda bo'lgan voyaga yetmaganlar bilan ishlash profilaktika inspektorlari faoliyatining eng muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur faoliyat samaradorligini oshirish uchun profilaktika inspektorlarining kasbiy tayyorgarligini kuchaytirish, zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish, oila, mahalla va ta'lim muassasalari bilan hamkorlikni mustahkamlash zarur. Xalqaro tajribaning ilg'or jihatlarini milliy amaliyotga joriy etish voyaga yetmaganlar o'rtasida huquqbuzarliklarni kamaytirish va ularning barkamol shaxs bo'lib voyaga yetishiga xizmat qiladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasi "Huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risida"gi Qonuni.
2. O'zbekiston Respublikasi "Voyaga yetmaganlar o'rtasida nazoratsizlik va huquqbuzarliklarning profilaktikasi to'g'risida"gi Qonuni.
3. BMTning Bola huquqlari to'g'risidagi Konvensiyasi.
4. UNICEF Child Protection dasturi materiallari.
5. UN Juvenile Justice Programme materiallari.
6. Voyaga yetmaganlar jinoyatchiligini profilaktika qilish bo'yicha ilmiy maqolalar va tadqiqotlar.